

GENÇ KALEMİLER

Kosova'nın İlk Türkçe Dijital Dergisi

Aralık 2025 | Sayı 16

UMUT YIL 2026

Kotgep Umut Yılı 2026, düşüncenin cesaretle kurulduğu, kelimelerin sorumluluk taşıdığı bir duruşu temsil eder. Bu sayfa, genç kalemlerin yalnızca yazmadığını; düşündüğünü, sorguladığını ve geleceğe iz bıraktığını gösterir. Kotgep'in ruhu; emek, dayanışma ve üretme iradesiyle şekillenir. Umut burada bir süs değil, bilinçli bir tercihtir.

İÇİNDEKİLER

BİR YILIN ARDINDAN...

RAMADAN BUŞ'TAN KOTCEP AİLESİNE MUTLU YILLAR MESAJI

8

YILBAŞINDAN BEKLENTİLERİM

İKRA ELŞANI'NİN KALEMİNDEN

10

SENELER...

İNCİ NAZ YAZLA

11

YEPYENİ BAŞLANGIÇLAR

İKRA ELŞANI'NİN KALEMİNDEN

12

YILBAŞINDAN BEKLENTİLERİM

İKRA ELŞANI'NİN KALEMİNDEN

13

KÖR İNANÇ VE GERÇEK HAKİKAT

ALİ MULA'NİN KALEMİNDEN

14

BİR TAKVİM YAPRAĞINDAN FAZLASI

2026'YA GİRERKEN

15

İÇİNDEKİLER

GELECEK NESLE BORCUMUZ VAR

YENİ VILDA TEMİZ BİR DÜNYA DİLEĞİYLE

16

ÇAĞDAŞIZ DİYORUZ AMA...

DAHA ÇAĞDAŞ BİR YILA

17

DÜNYA YANARKEN SESSİZ KALANLAR

TEMİZ BİR GELECEK DİLEĞİYLE

18

BİLGE KAĞAN ŞİİR KÖŞESİ

GENÇ KALEMLERDEN ŞİİRLER

20

OĞUZ KAĞAN SANAT KÖŞESİ

GENÇ YETENEKLERDEN ESERLER

27

ULUĞ BEY BİLİM KÖŞESİ

DOĞRU YOL TÜRK KÜLTÜR VE SANAT DERNEĞİ'NE TEBRİK MESAJI

30

KAŞGARLI MAHMUD DİL VE KELİME KÖŞESİ

KELİMELERDEN HİKAYELER

41

KÜRŞAD FOTOĞRAF KÖŞESİ

MODERN TÜRKİYE'NİN İLK NEFESLERİ

43

GENÇLIĞE HITABE

Ey Türk gençliği!

Birinci vazifen; Türk istiklalini, Türk cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir. Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir.

İstikbalde dahi seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve haricî bedhahların olacaktır.

Bir gün, istiklal ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin.

Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir.

İstiklal ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler.

Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir.

Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar, gaflet ve dalalet ve hatta hıyanet içinde bulunabilirler. Hatta bu iktidar sahipleri, şahsi menfaatlerini müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakruzaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evladı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklal ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

Bir yılın ardından...

Başlangıcı olan her şeyin bir sonu vardır. İnsanoğlu misali. Doğar, büyür, hizmet eder ve emaneti teslim eder. Emanet büyük bir yükür hiç şüphesiz. Herkesin üstesinden gelebileceği bir değer değildir. Hakkıyla taşıyabilmek, hakkını vererek geliştirebilmek isterken nice yüksek insan diz çökmüştür tarih boyunca.

Emanetin sahibi bizleri yaratmadan önce buyurmuş ki: "Ben size taşıyabileceğinizden fazla yük yüklemem." Bu, emsali görülmemiş bir gurur ve motivasyon kaynağıdır muhakkak.

Bu motivasyondan yola çıkarak bir yaşam sürdürmeli insan. Her anını, her yanını buna göre şekillendirmeli. Yaptığı iyiliğin, ettiği kötülüğün en ince detayına kadar terazisi şaşmayan bir mahkemeye gideceğini unutturcasına yaşamamalı. Kusursuz yaratılmış bir kemik örgüsü olan omurgasından vazgeçmemeli, güçlü kemiklerinin hakkını vererek dik durmalı.

Dik duruş bir Müslüman Türk gencinin tartışmasız en büyük özelliklerinden biridir. Cesareti, güveni, gücü ve kararlılığı sembolize eder. Tarih yolculuğuna çıkarır bizleri bu cesaret. Mekke'de renginden dolayı köle edilip taşlanan siyahi Bilal'in, Konstantiniyye'de kendi dindaşı tarafından istilaya uğramış Ortodoks Maria'nın, Eflak ve Boğdan'da kazıklara rağmen namazından vazgeçmeyen Ali'nin umudu oldu bu duruş. Çin Seddi'nden Adriyatik Denizi'ne kadar uzanan nice Çin entrikaları, nice Bizans oyunları ve nice ruhunu Vatikan'a satmış devşirmelerin ferman ihanetiyle acılar çektik. Acılar çektik, şehitler verdik fakat hiçbir zaman inancımızı düşmana teslim etmedik. Yılmadık, yıkılmadık, pes etmeksizin durmadan çabaladık ve bir isim bıraktık geriye. TÜRK! Zaman hızla akıp geçer. Zaman değişse de fitrat değişmez. İsim değişse de cisim değişmez hâle gelir. Tarih sürekli tekerrürden ibarettir. Bin yıl önce nice zorluklarla varlık mücadelesi sürdürerek dik durduysak bugün de aynı özveri ve çaba ile yolumuza devam etmekteyiz. Günün getirdiği zorluklar ve değişiklikler bizi farklı şekilde yıpratırsa da bugün tuttuğumuz saf, bulunduğumuz yol her şeyin üzerindedir.

Günden güne ağırlaşan yükümüz sadece düşen bir takvim sayfası değil, eklenen bir omuz direncine tekabül etmektedir. Her geçen günün, her geride bırakılan zamanın hesabını ayrı gütmeliyiz. Geçmişin izinde, geleceğin peşinde tüm gücümüzle yürümeliyiz. Bir senede nice konuşmalar gerçekleştirdik, hepsi birbirinden kıymetli idi. Nice büyüğümüzü ağırladık, geçmiş yaşantılarıyla mest olduk. Nice gençlerimizi söz sahibi kıldık. Geleceğe parlak bakan gözlerinden biz de nasibimizi aldık. Bu ışık bize aydınlığı müjdeledi. Aydınlık ise kimin dost kimin düşman olduğunu iyice bellememize vesile eyledi. Kurulduğumuz günden itibaren bize kem gözlerini diken şarlatanların oyunlarına gelmedik çok şükür. Çalıştık, çabaladık; az da olsak öz yürüdük, yolumuzdan dönmedik. Davaya parayı seçenlerden olmadık, koltuk deyip beynimizi yıkamadık, nefsimize galip geldik, Türk gençliğini öncü gördük.

Bir yılın ardından...

Gezdik, gezdirdik, gezdikçe sohbet ettik, ruhen zenginleştik. Kardeşlik önemli dedik. Kardeşçe yan yana durduk. Ayrım bize yakışmaz dedik; gücümüzün yettiğince her yere ulaşmaya gayret gösterdik. Nice paraların döküldüğü siyaset çamurundan uzak kaldık, Türk'ün gücüyle birliği sağladık. Priştine'nin çınarı Gerçek Derneğiyle Priştine'li Türk gençlerine ulaştık. Mamuşa canımızdır dedik. Toplum cansız olmaz ilkesiyle Mamuşa'lı Türk gençlerine ulaştık. Prizren ruhtur dedik. Ruhsuz toplum toplum değildir dedik, Prizren'li Türk gençlerine ulaştık. Kardeşlik ancak ailelere mahsustur dedik. Türk'ün kardeşi Türk'tür, Türk Türk'ten ayrı kalmamalıdır dedik. Priştine, Mamuşa ve Prizren gençlerini bir araya getirdik. Halaylarda, türkülerde omuz omuza, kol kola olduk. Safları sıklaştırdık. Sıklaştırdıkça büyüdük. Büyüdükçe güzelleştik.

Geçmişin verdiği gurur, geleceğe olan inancımızla var gücümüzle çabaladık. Yeni neslin çağa ayak uydurabilmesi için teknolojik yatırımlar uyguladık. Kosova'nın ilk Türkçe dijital dergisini biz çıkardık. Kâğıt kalem israfına ve çevre katliamına dur dedik. Yapay zekâ altyapısıyla stüdyomuzu kurduk. Yetenekli bestecilerimiz ve şarkıcılarımızla şarkılar çıkardık, marşlar besteledik. Kosova'nın mevcut tek Türkçe uygulaması için patentimizi aldık. Her ay düzenli olarak çıkardığımız Genç Kalemler Dergimizle biz de varız, buradayız dedik. Her ay yüzlerce okurumuza ulaşmanın gururuyla nice başarılı yazarlarla tanıştık. Ailemiz günden güne büyüdü. Ailemiz büyüdükçe yükümüz de büyüdü, sorumluluğumuz da.

Ben Ramadan Buş: Kosova Türk Gençleri Platformu'nun kurucusu, Kosova'nın ilk Türkçe dijital dergisi Genç Kalemler Dergisinin fikir babasıyım. Yolum Türklüğün şanlı yolu, dileğim dilde ve fikirde birliktir.

Her geçen gün artan inancım ve gururumla söylemem gerekir ki vizyonumuz ve misyonumuzla daha da büyüyeceğiz ve Türk dünyası hep bir ağızdan "İyi ki Kotgep var!" diye haykıracak.

Gelecek yılın tüm sevdiklerinize huzur, mutluluk ve sağlık dolu nice güzel anılar getirmesini diliyorum. Mutlu olun, gülün, sevin, sevinin. Kardeşlerinize sınıksız sarılın, kimliğinizi yitirmeyin, gençliği savaşta dahi düşünmüş atamızın yolundan ayrılmayın, Türkçe konuşun, Türkçü yetiştirin, geleceğe ışık tutun kardeşlerim. Kaliteli bir hayat seçmek, geleceği güzelce şekillendirmek yalnızca sizin elinizde; hayatınızı siz tasarlayın. Çok okuyun, çok araştırın, hep kendinizi geliştirin. Güzel dostlar biriktirin. Derdinizle dertlenen, sevincinizle neşelenen kişiler olsun. İyiyle kötüyü ayırt edin. İyiden vazgeçmeyin. Unutmayın: İyiler kaybetmez, kaybedilir!

TÜM KOTGEP AİLESİNE MUTLU YILLAR DİLERİM!

Yılbaşından Beklentilerim

Soğuk bir Aralık ayındayız, ben soğuktan buz tutmuş ülkemin manzarasını pencereden seyrederken gelecek olan yeni yıldan beklentilerimi düşünüyorum. Aslında her yıl yeni yıldan büyük beklentilerim vardır. Ama bunun kaçısı gerçek oldu diye sorarsanız çok az!

Beni mutlu edecek kendim için bir şey istiyorum, ama sonra bunun ne olduğunu bulamıyorum. Çünkü kendim için ne istersem beni mutlu etmiyor. Çünkü dışarı soğuk, çünkü dışarıda kan var, çünkü dışarıda hep çığlıklar. XXI. yüzyıl 2026'ya giriyoruz. Ama savaşlar hâlâ kesilmiyor, hâlâ Orta Çağ'da kalmış insanlar. Değişen tek şey savaşın şiddeti, şimdi daha çetin savaşlar. Daha acımasız insanlar, adalet yok, masumlar, günahsızlar ölüyor şimdi, şimdi ağlıyor çocuklar. Mutlu değil artık insanlar, çünkü susmuyor silahlar, kesilmiyor çatışmalar. Her saniye nereye düşürecekler atom bombasını düşünüyor insan, her sabah bugün hangi ülke kime vuracak, hangi ülke kardeşine saldıracak diye uyanıyoruz. Haberleri ölüm sayısını, yaralı sayısını öğrenmek için açıyoruz.

Hani tarihte kalmıştı tabakalar, hani yoktu artık sınıfsal ayrımlar, herkesi buna inandırdılar. Oysa farkında değiliz, kuklacıların kuklaları olmuşuz.

Bitti dediler diktatörlük, artık herkes hür ve özgür. Oysa Dünya'yı yöneten hâlâ onlar! Her ülkede ekonomik buhran, çalışıyor gündüz gece durmadan insan, yine de geçindiremiyor ailesini, hâlâ yiyecek yemeği, içecek suyu, giyecek giysisi, barınacak evi bile olmayanlar var. Ama görmezden geliyorlar, ayrılmış birbirinden tamamıyla kıtalar.

Sokaklarda üşüyen çocuklar, sokağa terk edilenler var. Peki nerede sivil toplum kuruluşları, nerede tüm gün sosyal medyada paylaşım yapan yürekli insanlar?

Yıl olmuş 2026, hâlâ ırk ayrımı var, hâlâ ayrı siyahlar, beyazlar...

Dışarıya çıkamıyoruz kirli havadan. Her yerden saçılıyor gaz, fabrikaların evi olmuş Dünya, insanlara yer mi var?

Dünya kimseye kalmıyor zaten diye kurtarmaya bile yaklaşmıyorlar. Gelecek neslin, torunlarımızın servetimize ihtiyacı kalmayacak. Çünkü servetlerini harcayabilecekleri bir dünyaları olmayacak!

Kalabalığa girmekten korkar olmuşuz, maske ve eldivenlere muhtaç olmuşuz, her gün yeni bir virüs çıkar.

Cahil dediler yakanlara kitapları, sanki şimdi kitap okuyan var. Cahillik almış başını gidiyor, kimse de laf edemiyor. Çağdaş medeniyetler olmuşuz sanıyoruz ama hâlâ insan ayrımı yapıyoruz!

Yılbaşından isteklerin çok, bu Dünya değişsin istiyorum, hiçbir çocuk ağlamasın, her çocuk gülsün istiyorum, ben 2026 bize barışı, sağlığı, adaleti ve hürriyeti getirsin istiyorum!

İkra Elşani

Seneler...

İyikiler, keşkeler, neyseler diye başlayan ve öyle de biten bir yıl. Bana değersiz hissettiren şeyleri kaybettirip çoğu şeyi kazandırıp bir ders veren yıl.

Bazen küçük elinde şekeri ile hayata yeniden doğmuş bir çocuk, bazen de yetişkin aklı başında bi insandım ben. Başlarken bu kadar yükü taşıyabileceğimi bilmiyordum ama dönüp baktığımda, yaşadıklarımın beni başka biri yaptığını fark ediyorum. Elbette kolay bir yıl değildi, benden bazı şeyleri aldı: hevesler, beklentiler, bazı hayaller...

Ama karşılığında çok daha değerlilerini verdi çoğu zaman kazanmak için kaybetmek gerek sözünün ne kadar da güzel bir söz olduğunu bana hatırlattı.

Bu yıl sabrı, saatlerle değil anlarla ölçmeyi öğrendim. En çok da enstürmanın başında...

Parmaklarım ilerlemek isterken içimin geride kaldığı zamanlar oldu, bazen aynı yere dönüp durdum, bazen kendimle yarıştım bazen de zamansa sıkışıp kaldım ama müzik bana yalnızca notaları öğretmedi. Beklemenin de bir sesinin olduğunu, tekrar denemenin yenilgi olmadığını ve vazgeçmemenin bazen sessiz bir kararlılık gerektirdiğini gösterdi. Edebiyat ise bi diğer kaçış yolum en sevdiğim sanatsal ifadem. Söyleyemediklerim kelimeye dönüştü, yazdıkça hem duygularımı hem kendimi daha net görmeye başladım.

Bu yıl hayal kırıklıklarıyla da tanıştım. İnsanlara, yaşananlara ve zaman zaman kendime dair. Ama her kırılma bir eksiltme değildi, bazıları umudun değerini yeniden hatırlattı. Hayatımda olmayan insanların varlığıyla dünyanın dönmediğini be kendime yetebileceğimi anladım. Yanımda kalanlar güç verdi, uzaklaşanlar sınırlarımı öğretti. Kimin gerçekten kalmak istediğini, kimin yalnızca bir zamana ait olduğunu ayırt etmeyi öğrendim. En önemlisi de insanların gerçek yüzünü tanıdım. 2025 bana her şeyin hemen olması gerektiğini fısıldayan bir yıl oldu. Bazen durmanın, düşünmenin ve hissetmenin de ilerlemek olduğunu fark ettim. Eksiklerimle, kusurlarımla ama daha farkında bir halde bu yılı geride bırakıyorum. Bu yılım kötünün en iyisiydi ve bundan da memnunum ayrıca 2026'dan kusursuzluk değil, kendime daha dürüst, daha cesur ve umudu kaybetmediğim bir yolculuk, gerçekliklerin gün yüzüne çıktığı ve başarılarımın sadece gösterişte değil gerçekten bana kazandırdığı, bana iyi hissettirdiği şeylerle yaşattırır deli dolu bir yıl olmasını diliyorum.

İnci Naz Yazla

Yepyeni Başlangıçlar

Her yıl başında garip bir duygu kaplar içimi, Aralık ayının o soğuk havasında içimi ısıtan garip bir duygu, biraz hüzün, biraz mutluluk, hem üzüntünün hem de büyük bir heyecanın buluştuğu tek noktadır çünkü o, en büyük hoşça kallar ile en büyük hoş geldinler, kocaman bir yıla veda ederken yepyeni bir yıla merhaba demek öyle sanıldığı kadar basit olmasa gerek...

Acısıyla tatlısıyla geçirdiğimiz koca bir yıl, bir sürü başarılar, bir sürü pişmanlıklar, zorlukların ardında yaşadığımız onca güzel hikâye şimdi birer anıdan ibaret olacaktı bizlere, her yıl biraz daha çok öğrenip, biraz daha çok keşfedip, biraz daha farklı hissederken farkında olmadan her yıl biraz daha çok kendimize yaklaşıyoruz, 2025'e veda etmek zor, unutamayacağım anılar bıraktı bana, bambaşka hikâyeler, bambaşka hisler, başarılar, bambaşka kişiler, duygular, düşünceler, yepyeni bilgiler, yeni hayaller, hedefler, binlerce kahkahanın, binlerce gözyaşının içinden bambaşka bir ben!

Fakat yine her bir yıla veda ederken yaşadığımız hüzünü yıkacak olan o heyecanla geliyor yılbaşı, çünkü her şeye rağmen yeni bir yıla yepyeni bir hayat başlayacak her birimiz için, çünkü farklı kapıların ardında bizi bekleyen hikâyeler var, hiç yürümediğimiz sokaklarda bizi bekleyen anılar, hiç tanımadığımız insanlar, hiç bilmediğimiz şehirlerde bizim izimizi bekleyen sokaklar var, bizi sevecek insanlar var, hiç okumadığımız kitapların sayfaları tozlarını arındırmak için bizi bekliyor olacak, hiç duymadığımız şarkılar bize adanacak, hiç tanımadığımız kalplerde bize ayrılmış yerler var, hiç tanımadığımız tatlar, yepyeni maceralar, bizi bekleyen bol kahkahalar bir o kadar gözyaşları, hiç tanımadığımız duygular, yaşamak için bekliyordu bizi, her son bir başlangıçken çok azını yaşamıştık hayatın, daha bizi biz yapacak şeyleri tanımamıştık bile, hikâyemizin en güzel bölümünü okumamıştık bile, daha en güzel hoş geldinleri almamıştık bile...

En güzel hoş geldinler, sonsuz hoşça kallar, başarılar, hedefler, hayaller, pişmanlıklar, mutluluklar, hüzünler, tüm bunlara rağmen yaşamaya değer bir hayat bekliyordu her birimizi...

Karanlığa dalmadan ışığı göremiyorsak eğer, yepyeni başlangıçlar için bir şeye veda etmemiz gerekiyorsa eğer ben her şeye varım, çünkü hayat tüm sürprizleriyle yaşamaya değer....

İkra Elşani

Kör İnanç ve Gerçek Hakikat

Çoğu insan, görünmez iplerle bağlı olduğu inançların gölgesinde yaşar. Ne düşündüklerini sandıklarıyla karıştırır, öğretilmiş kelimeleri kendi gerçekleri sanır. Böyle bir toplum, ister istemez aldatılmaya mahkumdur; çünkü körü körüne inanmak, ruhun zincirlenmesidir.

Bir tapınakta doğsaydın,
Budizm'in hakikati sana en yakın
yol gibi görünürdü. İtalya'nın taş
şehirlerinde doğsaydın,
Hristiyanlık sana tek hak dindir.
Orta Doğu'nun bir köşesinde
doğmuş olsaydın, İslamın ışığı
senin yolunu aydınlatırdı. Ama
gerçek hakikat, doğduğun
topraklarda değil; sorguladığın
kendi içinde gizlidir.

Hakiki erdeme ulaşan insan,
hiçbir şeyi olduğu gibi kabul
etmez. Her şeye şüpheyile
yaklaşır, her kelimeyi tartar,
her sessizliği dinler. Kendi
Tanrısını yaratmaz; Tanrı'yı
evrenin derinliklerinde,
rüzgârın uğultusunda, bir
ağacın gölgesinde, kendi
ruhunun aynasında bulur.

Bazıları Tanrı'yı doğanın
kusursuz düzeninde görür:
yıldızlarda, dağlarda, bir nehrin
kırımında... Diğerleri her şeyi
tesadüf zanneder. Oysa
bedenimizde evrenin sırları
saklıdır. Akciğerlerimizin
dalları, ters dönmüş bir ağacı
hatırlatır; damarlarımız,
ırmaklar gibi akar. Her
nefesimiz, yıldız tozundan
dokunmuş bir evrenin
yankısıdır.

Tolstoy'un dediği gibi: "Düşünmeyi öğrenmiş hiç kimse, bir şeye körü körüne inanmaz." Düşünce, ruhun özgürlüğüdür. Sorguladıkça, insan kendi içindeki sonsuzluğu keşfeder ve Tanrı'yı, bir zamanlar sadece öğretilmiş kelimelerde sandığı o gizemi, gerçekliğin sessiz derinliklerinde bulur.

Ali Mula

Bir Takvim Yaprağından Fazlası

2026'YA GİRERKEN

Bir yıl daha bitti. Takvimden bir yaprak daha koptu. Duvara asılı o masum kâğıt parçası düştü diye dünya değişmedi, savaşlar durmadı, çocuklar bir sabah daha tok uyanmadı. Bunu kabullenmek gerekiyor. Yıl değişimi bir mucize değil. Hiç olmadı. Ama insanlar hâlâ rakamların sihirli olduğuna inanmak istiyor. Sanki 2025'ten 2026'ya geçince her şey otomatik düzelecekmiş gibi.

Gerçek şu: Takvim yaprakları hafif, omuzlarımızdaki yük ağır.

2026'ya girerken en büyük yanılgımız, sorumluluğu zamana yüklemek. "Yeni yılda düzeler", "önümüzdeki yıl toparlanır", "bir sonraki seneye bakalım"... Zaman suçlu değil. Zaman sadece geçiyor. Ne olduğumuz, ne yaptığımız, neye sessiz kaldığımız bize ait. Bir yılın ardından geriye dönüp baktığımızda gördüğümüz şey başarılarımızdan çok, sustuğumuz anlar oluyor çoğu zaman.

Dünya hâlâ gürültülü. Silah sesleri hâlâ susmuyor. Haritalar değişiyor ama acı aynı kalıyor. Ekranlarda sayılar akıyor: ölü sayısı, yaralı sayısı, yerinden edilenler... Bir süre bakıyoruz, sonra alışıyoruz. Alışmak belki de çağımızın en büyük ayıbı. Çünkü insan her şeye alışabilir ama her şeye alışmamalı.

2026'ya girerken umut konuşmak kolay. Zor olan umudu taşımak. Umut bir temenni değil, bir yükümlülük. Çalışmayı, ses çıkarmayı, gerektiğinde rahatsız olmayı gerektiriyor. Umut etmek bedava, umut etmek risksiz. Ama umut uğruna bir şey yapmak pahalı ve zahmetli. O yüzden umut kelimesi çok, umutlu insan az.

Bir de sorumluluk meselesi var. Herkes dünyayı kurtarmak istiyor ama kimse kendi payına düşeni tam olarak üstlenmek istemiyor. Küçük yanlışlar "önemsiz", küçük sessizlikler "zararsız" sanılıyor. Oysa büyük felaketler küçük ihmallerden birikiyor. Adaletsizlik bir günde kurulmadı, vicdansızlık bir gecede yayılmadı. Her biri, zamanında itiraz edilmemiş anların toplamı.

Gençlikten çok söz ediliyor. Ama gençlik bir süs değil, bir vitrinde sergilenecek bir kavram hiç değil. Gençlik, yük alabilme hâlidir. Sorumlulukla karşılaştığında kaçmamaktır. "Beni ilgilendirmiyor" dememektir. 2026'ya girerken gençliğe düşen rol romantik değil, gerçek. Daha çok düşünmek, daha çok sorgulamak, daha az alkışlamak, daha çok üretmek.

Takvim değişirken aynaya bakmak gerekiyor. "Ben bu yıl neyi görmezden geldim?", "Neye ses çıkarmadım?", "Hangi yanlış bana dokunmadığı için sustum?" Bu sorular rahatsız edici. Ama ilerleme zaten biraz rahatsızlık ister. Rahatsız olmadan değişen tek şey takvimdir.

2026 bir başlangıç olabilir mi? Evet, ama sadece istersek. Sadece gerçekten bedel ödemeye hazır olursak. Daha adil olmak, daha dürüst yaşamak, daha az tüketmek, daha çok paylaşmak istiyorsak. Yoksa yeni yıl, eski alışkanlıkların üstüne giydirilmiş yeni bir rakamdan ibaret kalır.

Bir takvim yaprağından fazlası olsun istiyorsak bu yıl, yükü zamana değil kendimize almamız. Çünkü zaman geçer. İnsan kalır. Ve geriye, ne olduğumuz kalır.

Gelecek Nesle Borcumuz Var

Gelecek nesilden söz ederken genelde cümleler süslü, sorumluluklar muğlaktır. Herkes "çocuklarımız için" der ama sıra bedel ödemeye gelince konu hızla kapanır. Oysa borç dediğin şey romantik bir temenni değil, vadesi olan bir yükümlülüktür. Ve bu borcun faizi her yıl artıyor.

Bu yıl Temmuz ayında bunu bir kez daha gördük. Takvimde sıradan bir yaz günü gibi duran ama gerçekte bir uyarı günüolan o kavurucu Temmuz günü...

Termometreler sınırları zorladı, asfalt eridi, ormanlar alev aldı, nefes almak bile lüks hâline geldi. Bu bir "olağan yaz sıcaklığı" değildi. Bu, doğanın attığı sert bir imzaydı. "Artık yeter" diyen bir kaynak günüydü adeta. Kaynağından kopan bir alarm.

Ama ne yaptık? Birkaç gün konuşuldu, birkaç başlık atıldı, sonra unutuldu. Klimalar biraz daha açıldı, yangın görüntülerinin sesi biraz daha kısıldı. Sanki Temmuz'da yanan sadece ağaçlarmış gibi. Oysa yanan, geleceğe dair her "sonra bakarız" rahatlığıydı.

Gelecek nesle borcumuz var çünkü onlara sadece isim bırakmıyoruz, bir dünya bırakıyoruz. Ve şu an bıraktığımız şey yaşanabilir bir miras olmaktan hızla çıkıyor. Betonlaşmış şehirler, kirlenmiş hava, kurumuş topraklar ve her yaz biraz daha acımasızlaşan Temmuzlar... Çocuklarımıza "çok çalışın" demek kolay. Zor olan, onların çalışabileceği bir dünya bırakmak.

Temmuz'daki o sıcak gün bize şunu açıkça söyledi: Bu kriz gelecek zamanlı değil, şimdiki zamanlı. Artık "ileride olur" diyeceğimiz bir lüks yok. İklim değişikliği bir rapor başlığı değil, gölgede bile terleten bir gerçek. Ve gerçekler, inkâr edilince ortadan kalkmıyor.

Gelecek nesil bizden servet beklemiyor. Onlar bizden temiz hava, suyu akan toprak, yanmayan ormanlar istiyor. Bir ağacın gölgesini, bir yaz akşamının serinliğini, korkmadan dışarı çıkabilecekleri bir dünya... Bunlar artık nostalji değil, hak.

Borçlarımızı erteleyebiliriz ama silemeyiz. Temmuz bunu hatırlattı. Bir gün değil, bir uyarı olarak. Eğer bu borcu ödemeye niyetimiz yoksa, gelecek nesle bırakacağımız tek şey pişmanlık olacak. Ve pişmanlık, hiçbir çocuğun mirası olmamalı.

Çağdaşız Diyoruz Ama...

Çağdaşız diyoruz. Dilimizde modernlik, elimizde teknoloji, cebimizde son model telefonlar... Ama durup bakınca insan sormadan edemiyor. Gerçekten çağdaş mıyız, yoksa sadece güncel miyiz?

Binalar yükseldi, ekranlar büyüdü, internet hızlandı. Bilgiye ulaşmak hiç bu kadar kolay olmamıştı. Ama buna rağmen cehalet bu kadar cesur olmamıştı belki de hiç. Kitap yakmayı barbarlık sayıyoruz, ama kitabı açıp okumamayı normalleştiriyoruz. Bilgi ortada duruyor, biz bakmamayı tercih ediyoruz. Sonra da "çağdaşız" diye övünüyoruz.

Çağdaşlık, yalnızca teknolojik ilerleme değildir. Daha hızlı haber almak, daha iyi kameralar kullanmak, daha çok içerik tüketmek insanı otomatik olarak çağdaş yapmaz. Çağdaşlık biraz da vicdan işidir. İnsan haklarına saygı, farklı olana tahammül, adalet duygusu, sorgulama cesareti... Bunlar yoksa elindeki cihaz ne kadar akıllı olursa olsun, insanın kendisi geri kalmıştır.

Bugün hâlâ insanları rengine, diline, inancına göre ayırıyoruz. Hâlâ "bizden" ve "ötekiler" diye konuşuyoruz. Hâlâ bir çocuğun ölümünü sayılara indirip birkaç dakika sonra başka bir başlığa geçebiliyoruz. Buna rağmen kendimizi çağdaş saymakta bir sakınca görmüyoruz. Belki de en büyük çelişki burada başlıyor.

Sosyal medyada herkes çok duyarlı. Bir etiket, bir paylaşım, bir profil fotoğrafı... Vicdanımızı birkaç dokunuşla rahatlatıyoruz. Ama gerçek hayatta aynı duyarlılığı göstermek zor geliyor. Çünkü çağdaş görünmek kolay, çağdaş yaşamak zahmetli. Bedel isteyen bir şey çağdaşlık. Konfor alanını bozan, insanı rahatsız eden bir tarafı var.

Bir de konuşamadığımız konular var. Yanlış olanı eleştirmekten korkuyoruz. Çoğunluğun tersine düşmemek için susuyoruz. Suskunluğu "hoşgörü" diye adlandırıyoruz. Oysa hoşgörü, haksızlığa sessiz kalmak değildir. Sessizlik çoğu zaman tarafsızlık değil, ortaklıktır.

Çağdaş medeniyetler seviyesinden söz ederken aynaya bakmayı ihmal ediyoruz. Kendi davranışlarımızı, dilimizi, tavırlarımızı sorgulamadan büyük kavramlar kullanıyoruz. Oysa çağdaşlık önce bireyde başlar. Evde, sokakta, okulda, işte... En küçük ilişkide bile kendini belli eder.

Belki de artık şunu kabul etmemiz gerekiyor: Çağdaş olmak bir sıfat değil, bir sorumluluktur. Sürekli korunması, sürekli yeniden inşa edilmesi gereken bir duruş. Sadece "biz çağdaşız" demek yetmiyor. O cümlelerin altını doldurmak gerekiyor.

Çağdaşız diyoruz ama hâlâ öğrenmekten kaçıyoruz. Hâlâ düşünmek yerine ezberliyoruz. Hâlâ insanı insandan üstün ya da aşağı görebiliyoruz. Belki de 2026'ya girerken sormamız gereken soru şu: Zaman mı ilerledi, yoksa biz sadece onun peşinden sürüklendik mi?

Dünya Yanarken Sessiz Kalanlar

Dünya yanıyor. Bu artık bir mecaz değil, bir durum tespiti. Toprak yanıyor, şehirler yanıyor, ormanlar yanıyor; ama en tehlikelisi, vicdanlar yavaş yavaş kül oluyor. Gürültü çok, ses çok, görüntü çok... Buna rağmen gerçek bir itiraz yok. Çünkü çoğumuz izliyoruz. Sessizce.

Sessizlik masum değildir. Özellikle yanarken. Bir ev alev almışken camdan bakıp perdeyi kapatmak tarafsızlık sayılmaz. Bugün olan da bundan farksız. Savaşlar sürüyor, çocuklar ölüyor, doğa tükeniyor. Haber başlıkları değişiyor ama acı aynı kalıyor. Biz ise alışıyoruz. Alışmak, insanın kendine ihanet etmesinin en konforlu hâli.

Herkesin bir bahanesi var. "Ben ne yapabilirim ki?", "Benden mi sorulacak?", "Dünya zaten böyle." Bu cümleler tanıdık. Çünkü sorumluluğu başkasına devretmenin en kolay yolu bu. Oysa dünya tam da bu cümleler yüzünden bu hâlde. Büyük yıkımlar, küçük vazgeçişlerin toplamıdır.

Bir paylaşım yapıyoruz, bir etiket kullanıyoruz, sonra vicdanımızı rafa kaldırıyoruz. Dijital duyarlılık çağındayız. Tepkiler hızlı ama kısa ömürlü. Bir yangın iki gün sürüyor, ilgimiz bir gün. Sonra yeni bir gündem, yeni bir başlık, yeni bir sessizlik. Halbuki bazı felaketlerin süresi yok. Onlar bitmiyor, sadece gözümüzden düşüyor.

Dünya yanarken sessiz kalanlar yalnızca susanlar değildir. Görüp de alışanlar, duyup da normalleştirenler, "bana dokunmuyor" diyenler de bu sessizliğin parçasıdır. Kötülük her zaman bağırarak gelmez. Bazen kimse itiraz etmediği için rahatça yerleşir.

Bu yazı bir suçlama değil, bir hatırlatma. Çünkü herkesin hâlâ bir seçeneği var. Sessizlikten çıkmak, rahatsız olmak, konforunu biraz olsun bozmak. Herkes dünyayı kurtaramaz ama herkes yanlışa ortak olmamayı seçebilir. Bu küçümsenecek bir şey değil.

Finalde şunu söylemek gerekiyor: Dünya yanarken sessiz kalanlar, yarın küllerin içinde kaldığında konuşacak kimse bulamayabilir. Tarih, bağırانları değil; susanları da yazar. Ve bazen en ağır satırlar, söylenmeyen cümlelerden oluşur.

Eğer bu yıl bir yerde durup düşüneceksek, tam da burada durmalıyız. Çünkü dünya yanıyor. Ve hâlâ konuşmak için geç değil.

BİLGE KAĞAN ŞİİR KÖŞESİ

Eskiler - **Ali Mula**

Sabah - **Berra Skenderi**

Sözlerim - **Berra Skenderi**

Nerdeyim - **İnci Naz Yazla**

Yeni Yıla Girerken Ben - **Merve Çakal**

Eskiler

Hatırlarım,
ne güzeldi eskiler.
Zamanın kalbi vardı o zamanlar.

Onu görünce
kalbim yerinden kopardı,
derinlerden çıkacak gibi olurdu
-
elinden gül yetiřirdi sanki.
Ne güzeldi eskiden.

Sonra Mecnun gibi delirdim,
herkes kendi yoluna savruldu.
Kimi hâlâ Leyla'yı arar,
âşıklar delirir,
denizler kabarır,
sarhoşlar içer,
kuşlar göçer
ve dünya yine döner.

Şiir yazıyorum sanıyorsun,
oysa hakikati söylüyorum.
Beni deli sanıyorsun,
oysa kimler geldi geçti bu yollardan,
hakikati önüme serdiğini sandı.

Ama onların hakikat dediği
kendilerine bile fayda etmedi.
Toprak bile kabul etmedi onları.

Ali Mula

Sabah

Açıyorum gözlerimi sabaha
Radyo sesi geliyor biraz uzaktan
Mevsim bahar huzur var etrafta
Hızlıca kalkıyorum yataktan

Yavaş adımlarla ilerliyorum
Ocakta taze demlenmiş çay
Dışarda kuş sesleri
Hafif rüzgâr ile uçuşan perdeler...

Gökyüzü masmavi
Ağaçlarda çiçekler hazırlıyor kendini
Hanımelinin güzel kokusu yayılmış etrafa
Asla sona ermeyecekmiş gibi bir sabah

Karanlık çöküyor git gide
Ay bile aydınlatmıyor geceyi
Yetişemiyorum sanki
Hep arkada kalıyormuşçasına

Yelkovan ile akrep arasında
Sıkışmış sanki yaşamım
Zaman bir bir öldürüyor umutlarımı
Geçmişimi ve geleceğimi

İzin vermiyor sanki hareket etmeme
İlerlesemde geriye çekiyor yavaşça beni
Kimlere anlatsam nereye gitsem
Onlar da döndüremez ki geçmişe beni

Berra Skenderi

Sözlerim

Eskilerden kaçarak
Yürüyorum şimdi bulutlarda,
Hissediyorum varlığını
Ellerin ellerimde biliyorum.

Gece kıskanır saçlarının her telini,
Ayın ışıltısını görüyorum irislerde,
Yükseliyorum sanki yavaşça arşa,
Bakışların üzerimde biliyorum.

O gözler ki kelimeler yetmez anlatmaya,
Bi' sana kıyamam dercesine.
Kapansalarda yine yeniden severim seni,
En çok seninim, sensedim.

Bu gün bir şiir yazdı ellerim,
Bi' sana yenildi tüm hücreler,
Bi' sana yazıldı tüm bu sözler,
Ve adını anınca, sustu bütün şiirler.

Berra Skenderi

Nerdeyim

Unutulmuş bir mektuptayım ben,
Belki bir şairin mısralarında,
Belki bir aşğın sazında,
Belki de sadece hatıralardayım.

Buruşuk bir kâğıtta yazılıyım,
Benliğimle, duygularımla,
Sevgimle, saygımla,
Geçmişimle ve geleceğimle.

Kim yazmış bu mektubu anımsamıyorum,
Nefret dolu mu hiç bilmiyorum,
İçinde aşk var desen yok onu da bulamıyorum
Galiba; mısralarda yaşlanmak için yazılıyorum.

Yayımlanmamış kayıp bi derginin en süslü sayfasıyım,
Düzgün bir el yazisi ile yazılmışım bu sayfaya,
Bugün bu mektuptayım, yarın dergi sayfasında, diğer günlerde
geziyorum...
Sahi nerdeyim ben?..
Bilmiyorum...

İnci Naz Yazla

Yeni Yıla Girerken Ben

Bir takvim kapandı sessizce,
Geldi yine o süslü gece,
İçimde birikmiş duygular,
Başlarım yine bekliyor yarınlar.

Kimi üzgün,kimi coşkulu,
Kimi kırgın,kimi umutlu,
Her noktada şanslı olduğum hayatımı
Yapabilir miyim daha da mutlu?

Soruyorum bu gece kendime,
Kırgınlıklarım az olsada geçmişi bırakabilir miyim?
Ailem yanımda olsada korkularıyla yüzleşebilir miyim?
Başarılı olsamda daha da çalışkan olabilir miyim?

İçim dışım bir gözüdürken
Aslında ne kadar gizli olduğumu biliyor musun?
Dışardan soğuk gibi gözüdürken
Aslında ne kadar sıcak olduğumu biliyor musun?

Beni gerçekten tanıdığını düşünüyor musun?
Yoksa gördüğün kadar mıyım?
Gördüğün sende kalsın,yol benim,
Zannettiğin sende kalsın,kazanan benim,

Hayat benim,sahne benim,
Söz sende kalsın,takan değilim,
Giriyorum şimdi yeni yıla,
Mutlulukla,Güvenle,azimle,iyi ki lerimle....

Merve Çakal

OĞUZ KAĞAN SANAT KÖŞESİ

“ Bir Dokunuş ” - **Burak Groşa**

OĞUZ KAĞAN SANAT KÖŞESİ

“ Bir Dokunuş ” Kağıt üzeri kuruboya

Bu çalışmamda Michelangelo'nun Creation of Adam adlı eserinden esinlendim. Kompozisyonu kurgularken gençliğin geleceği inşa eden temel güç olduğu fikrinden yola çıktım. Figürler arasındaki ilişki, yalnızca bir temas anını değil, kuşaklar arasında aktarılan potansiyeli ve sürekliliği ima ediyor. Resmin merkezinde yer alan yıldız formu ise umudu, başarıya duyulan inancı ve insanın içindeki güven duygusunu sembolize ediyor. Bu yıldız, geleceğe uzanan yolun belirsizliklerine rağmen sönmeyen bir ışık gibi, gençliğin taşıdığı enerjiyi ve dönüşüm gücünü görünür kılmayı amaçlıyor.

-Burak Groşa

ULUĞ BEY BİLİM KÖŞESİ

Beynimiz Krize Neden Alışıyor?

İklim Krizi Sadece Çevre Sorunu Değil

Sosyal Medya Beyni Nasıl Yeniden Programlıyor?

Beynimiz Krize Neden Alışıyor?

Özet

Savaşlar, felaketler, krizler ve acılar artık hayatın sıradan bir parçası gibi algılanıyor. İlk duyduğumuzda sarsıldığımız haberler, zamanla bizi eskisi kadar etkilemiyor. Bu durum çoğu zaman "vicdansızlık" ya da "duyarsızlık" olarak yorumlansa da, işin arkasında güçlü bir biyolojik gerçek yatıyor. İnsan beyni, sürekli tehdit altında kalınca kendini korumak için alışıyor. Bu yazı, beynin krizlere neden ve nasıl alıştığını, bu sürecin nörobilimsel temellerini ve bunun insan davranışı üzerindeki sonuçlarını ele alıyor.

Giriş

Bir zamanlar bir savaş haberi günlerce konuşulurdu. Bir çocuk fotoğrafı, bir patlama görüntüsü, bir yangın haberi insanın içini altüst ederdi. Şimdi ise aynı haberleri birkaç saniye izleyip ekrana dokunuyor, bir sonraki görüntüye geçiyoruz. Peki ne değişti? Dünya mı daha kötü bir yer oldu, yoksa biz mi daha az hisseder hâle geldik?

Bu soruya verilen en kolay cevap "alıştık" olur. Ama alışmak basit bir psikolojik tercih değildir. Alışmak, beynin hayatta kalmak için geliştirdiği bir savunma mekanizmasıdır. İnsan beyni, sürekli tehdit algısıyla yaşamak üzere tasarlanmamıştır. Bu yüzden tekrar eden krizler karşısında ya çöker ya da hissizleşir. Çoğu zaman ikinci yolu seçer.

1. Tehdit Algısının Merkezi: Amigdala

Beyinde tehdit algısından sorumlu temel yapı amigdaladır. Amigdala, tehlikeyi fark ettiğinde vücudu alarma geçirir: kalp atışı hızlanır, stres hormonları salgılanır, dikkat tek bir noktaya odaklanır. Bu mekanizma, ilkel zamanlarda hayatta kalmamızı sağladı.

Ancak sorun şu: Amigdala kısa süreli tehditler için etkilidir. Sürekli ve tekrar eden tehditlerde sistem yorulur. Eğer beyin her gün aynı şiddette alarm verseydi, insan birkaç hafta içinde psikolojik olarak çökerdi. Bu yüzden beyin alarmı kısar.

Beynimiz Krize Neden Alışıyor?

2. Alışma (Habituation) Mekanizması

Nörobilimde buna alışma denir. Aynı uyarıcı tekrar tekrar geldiğinde, beyin ona verdiği tepkiyi azaltır. İlk patlama haberinde yükselen stres, onuncu haberde daha düşüktür. Yüzüncü haberde ise neredeyse yoktur.

Bu durum ahlaki bir zayıflık değil, biyolojik bir zorunluluktur. Beyin "Bu tehdidi engelleyemiyorum, sürekli tetikte kalamam" der ve duygusal tepkileri kısar.

3. Stres Hormonlarının Tükenmesi

Sürekli kriz, sürekli kortizol demektir. Kortizol uzun süre yüksek kaldığında zararlıdır. Bu yüzden beyin bir noktadan sonra bu hormonun salgılanmasını sınırlar. Sonuç: Duygusal donukluk, ilgisizlik, umursamazlık hissi.

Bu noktada kişi şunu düşünür:

"Eskiden daha çok üzülürdüm, şimdi neden hissetmiyorum?"

Cevap basittir: Çünkü beynin seni koruyor.

4. Sürekli Maruziyetin Bedeli

Bu savunma mekanizmasının bir bedeli vardır. Krizlere alışan beyin yalnızca kötüye değil, iyiye de daha az tepki vermeye başlar. Empati azalır, dikkat süresi kısılır, harekete geçme isteği zayıflar. İnsan artık sadece izler.

En tehlikeli nokta da burasıdır. Çünkü alışmak, çözmek değildir. Beyin krizi susturur ama kriz ortadan kalkmaz.

Sonuç

Beynimizin krize alışması bizi kötü insanlar yapmaz. Ama bu alışmaya teslim olmak, bizi etkisiz kılar. Duyarsızlık çoğu zaman bilinçli bir tercih değil, biyolojik bir sonuçtur. Asıl mesele, bu sonucu fark edip ona rağmen harekete geçebilmektir.

Belki de bu yüzden bugün en büyük cesaret, hâlâ hissedebilmektir.

Ve en büyük sorumluluk, alışmamayı öğrenmektir.

İklim Krizi Sadece Çevre Sorunu Değil

Özet

İklim krizi çoğu zaman yalnızca doğayla ilgili bir sorun gibi ele alınıyor. Oysa yaşanan yıkım; ekonomi, gıda güvenliği, sağlık ve insan yaşamının sürdürülebilirliğiyle doğrudan bağlantılı. Kaz Dağları'nda altın uğruna yok edilen ve kendini yeniden oluşturması yaklaşık 15 bin yıl süren bir ekosistem, bu gerçeğin en çarpıcı örneklerinden biri. Bu yazı, ormanların ve ekosistemlerin iklim dengesi üzerindeki rolünü, Dünya Limit Aşım Günü kavramını ve insanın kendi yaşam kaynaklarını nasıl tükettiğini ele alıyor.

Giriş

İklim krizi konuşulurken sıkça "doğa zarar görüyor" denir. Ancak mesele yalnızca doğanın zarar görmesi değildir. Asıl sorun, insanın kendi yaşam altyapısını adım adım yok etmesidir. Toprak, su, hava ve iklim dengesi; insanın varlığını sürdürebilmesi için vazgeçilmez unsurlardır. Buna rağmen kısa vadeli kazançlar uğruna bu sistemler göz göre göre tahrip edilmektedir.

Kaz Dağları'nda yaşananlar, bu çelişkinin en somut ve en acı örneklerinden biridir.

Binlerce Yıllık Ekosistemin Birkaç Yılda Yok Edilmesi

Kaz Dağları'nda altın madenciliği faaliyetleriyle yok edilen ekosistem, sıradan bir orman örtüsü değildir. Bilimsel veriler, bu bölgedeki doğal dengenin kendiliğinden yeniden oluşmasının yaklaşık 15 bin yıl sürdüğünü göstermektedir. Bugün her şeyi olduğu gibi bıraksak bile, insanlığın bu tahribatı telafi edebilmesi için en az 15 bin yıl gerekmektedir.

Bu süre, insanlık tarihiyle karşılaştırıldığında neredeyse geri dönüşü olmayan bir kayıp anlamına gelir. Birkaç on yıl süren ekonomik çıkar uğruna, binlerce yıllık bir doğa dengesi feda edilmiştir. Bu, yalnızca çevresel değil, etik ve yaşamsal bir yıkımdır.

İklim Krizi Sadece Çevre Sorunu Değil

Ormanlar Neden Hayati Öneme Sahiptir?

Ormanlar yalnızca ağaç toplulukları değildir. Toprağı tutarlar, erozyonu önlerler. Yağış rejimini dengeler, yer altı sularını beslerler. Tarımın, içme suyunun ve gıda güvenliğinin temel dayanaklarından biridirler.

Aynı zamanda ormanlar, dünyanın en önemli karbon yutaklarıdır. Atmosferdeki karbondioksiti emerek küresel ısınmanın hızını azaltırlar. Ormanlar yok edildiğinde iki kritik sonuç ortaya çıkar:

- Karbonu tutan sistem ortadan kalkar.
- Kesilen ve yakılan ağaçlar atmosfere ek CO₂ salınımına neden olur.

Bu da iklim krizini daha da derinleştirir.

Dünya Limit Aşım Günü: Doğanın Bütçesini Tükettiğimiz An

Bu noktada Dünya Limit Aşım Günü kavramı önem kazanır. Bu gün, insanlığın bir yıl içinde doğanın kendini yenileyebileceğinden daha fazla kaynağı tükettiği tarihi ifade eder. Son yıllarda bu gün her yıl daha erkene gelmektedir.

Bu ne anlama gelir?

Doğanın bir yıllık kaynak bütçesini aylar öncesinden tüketiyoruz. Geri kalan zamanı, doğadan borç alarak yaşıyoruz. Ancak bu borç para değildir; gelecek nesillerin yaşam hakkıdır.

Kaz Dağları'nda yapılanlar, bu borcun somut bir örneğidir.

Kendi Kendini Yiyen Bir Döngü

İnsanlık, daha fazla kazanmak için doğayı yok ediyor. Doğa yok oldukça yaşam zorlaşıyor. Yaşam zorlaştıkça daha fazla kaynak sömürülüyor. Bu döngü, kendi kendini besleyen ama sonunda her şeyi tüketen bir sistem hâline geliyor.

İnsanlar bu ekosistemlere muhtaçtır. Temiz hava olmadan sağlık olmaz. Verimli toprak olmadan gıda olmaz. Su olmadan yaşam olmaz. Bu gerçekler yok sayıldığında, yıkım yalnızca çevrede değil; toplumda, ekonomide ve insan hayatında da kendini gösterir.

İklim Krizi Sadece Çevre Sorunu Değil

Sonuç

İklim krizini “çevre sorunu” diye küçümsemek, evi yanarken “dekor bozuldu” demek gibi. Çünkü konu yalnızca ağaçlar değil; suyun devamlılığı, toprağın verimi, gıdanın erişilebilirliği ve insan sağlığıdır. Doğanın sunduğu hizmetler (toprak tutma, su döngüsü, karbon tutma) olmadan şehirlerin, ekonominin ve toplumun “normal” kalması mümkün değil.

Bugün geldiğimiz noktayı en çıplak hâliyle Dünya Limit Aşım Günü anlatıyor. 2025'te bu gün 24 Temmuz'a düştü. Yani insanlık, doğanın bir yılda yenileyebileceği kaynağı daha yıl bitmeden tüketti ve geri kalan günleri ekolojik borçla yaşamaya başladı. Üstelik bu borcun büyüklüğü metafor değil: Mevcut tüketim hızımız, gezegenin kendini yenileme kapasitesinin yaklaşık 1.8 katı; başka bir deyişle 1.8 Dünya harcıyoruz.

Ormanların tahribi bu tablonun hem nedeni hem hızlandırıcısı. FAO verilerine göre 1990'dan bu yana yaklaşık 420 milyon hektar orman kaybedildi; 2015–2020 arasında her yıl yaklaşık 10 milyon hektar orman yok oldu. Bu, “birkaç ağaç kesildi” değil; iklimi dengeleyen dev bir sistemin sürekli zayıflatılması demek.

Daha da sert gerçek şu: Arazi kullanımı, tarım ve ormancılık alanındaki faaliyetler (AFOLU) IPCC bulgularına göre 2010–2019 döneminde küresel sera gazı emisyonlarının %13–21'i gibi ciddi bir paya sahip. Yani ekosistemleri yıkmak sadece “doğayı üzme” değil; iklim krizinin motorlarından birini büyütme.

Bu yüzden yaşadığımız şey, insanın kendi kendini yiyen döngüsüdür: Kısa vadeli kazanç için doğa tahrip edilir, doğa tahrip oldukça su azalır, toprak zayıflar, üretim düşer, yaşam pahalı ve kriz büyür. Sonra “çözüm” diye daha fazla sömürü gündeme gelir. Kendi bindiği dalı kesen bir türün en trajik hâli budur.

Son söz: Doğa intikam almaz; yalnızca dengeleri vardır. Biz o dengeleri bozdukça bedeli bize döner. Limit Aşım Günü'nün her yıl daha erkene kayması bir “fikir” değil, bir uyarı ışığıdır. Bu ışığı görmezden gelmek, sadece çevreye değil, insanın geleceğine sırt çevirmektir.

Kutuplaşmanın Kimyası: Biz ve Onlar Ayrımı Nasıl Doğuyor?

3. Algısal Filtreler: İnançların Gerçekliğe Üstün Gelmesi

Kutuplaşma yalnızca duygusal değil, aynı zamanda bilişsel bir meseledir. Bireyler, grup kimliklerine uygun bilgiyi daha kolay kabul eder; uyumsuz bilgiyi ise reddeder. Bu duruma onaylama yanlılığı denir.

Ayrıca:

- Seçici maruz kalma: Kişi yalnızca kendi fikrine uygun içerikleri izler.
- Bilişsel uyumsuzluk: Çelişen bilgi rahatsızlık yaratır, bu nedenle reddedilir.
- Sosyal medya algoritmaları: Kişiyi sürekli aynı düşünce evreninde dolaştırarak kutuplaşmayı artırır.

Bu süreçlerin tamamı, bireyin gerçekliği değil, kimliğini korumayı tercih etmesine yol açar.

4. Modern Dünyada Kutuplaşmayı Artıran Dinamikler

Ekonomik Belirsizlikler

İşsizlik, kriz ve gelir adaletsizliği gibi faktörler toplumda tehdit algısını yükseltir. Bu ortamda insanlar "güvenli liman" olarak kendi gruplarına daha sıkı sarılırlar.

Sosyal Medyanın Hızlandırıcı Etkisi

Dijital ortam, kutuplaşma mekanizmalarını birkaç kat hızlandırır:

- Anonimlik saldırgan dili artırır
- Viral içerikler duygusal tepkileri büyütür
- Algoritmalar karşıt gruplar arasındaki mesafeyi artırır
- Bu nedenle sosyal medya, fiziksel dünyadaki kutuplaşmanın dijital bir kopyasını oluşturur.

Bilginin Aşırı Yüklenmesi

Modern insan çok fazla bilgiye maruz kalır. Bu durum, kafa karışıklığını azaltmak için zihnin hızlı kategorilere başvurmasına yol açar. Sonuç: "biz" ve "onlar" ayrımı daha keskinleşir.

Sosyal Medya Beyni Nasıl Yeniden Programlıyor?

Özet

Sosyal medya yalnızca bir iletişim aracı değil; insan beyninin ödül sistemini doğrudan etkileyen güçlü bir uyarıcıdır. Beğeniler, bildirimler ve sonsuz kaydırma mekanizması, dopamin üzerinden beynin haz ve motivasyon devrelerini yeniden şekillendirir. Bu yazı, sosyal medyanın beynin çalışma biçimini nasıl değiştirdiğini, dikkat süresini nasıl kısalttığını ve neden bırakmanın bu kadar zor olduğunu nörobilim perspektifiyle ele alıyor.

Giriş

Telefon elimizde değilken bile aklımız onda. Bir bildirim sesi duyduğumuzda refleksiyle ekrana uzanıyoruz. Bazen hiçbir şey yokken bile parmağımız otomatik olarak ekranı kaydırıyor. Bu bir alışkanlık mı, yoksa daha derin bir şey mi?

Sosyal medya çağında yaşıyoruz ama aslında mesele uygulamalar değil; mesele beynimizin bu sistemlere nasıl uyum sağladığı. İnsan beyni, tarihinin hiçbir döneminde bu kadar sık, bu kadar hızlı ve bu kadar rastgele ödüllere maruz kalmadı. Sonuç olarak da beyin, kendini yeniden ayarlamaya başladı.

Dopamin Nedir, Ne Değildir?

Dopamin çoğu zaman “mutluluk hormonu” olarak bilinir. Bu doğru değildir. Dopamin, mutluluktan çok beklenti ve motivasyon ile ilgilidir. Yani bir ödül aldığımızda değil, ödül alma ihtimali doğduğunda salgılanır.

Sosyal medya tam da bu noktayı hedef alır. Bir paylaşımın kaç beğeni alacağı belirsizdir. Yeni bir içerikte ne çıkacağı bilinmez. Bu belirsizlik, dopamin sistemini sürekli tetikler. Beyin “belki bu sefer” diyerek tekrar tekrar kaydırmak ister.

Sosyal Medya Beyni Nasıl Yeniden Programlıyor?

Sonsuz Kaydırma ve Ödül Döngüsü

Sosyal medya platformlarının en güçlü tasarım unsurlarından biri sonsuz kaydırmadır. İçeriğin sonu yoktur. Bu, beynin "tamamladım" hissine ulaşmasını engeller. Her yeni içerik potansiyel bir ödüldür.

Bu mekanizma, kumar makineleriyle benzer çalışır. Bazen çok ilgi çekici bir içerik çıkar, bazen sıradan. İşte bu düzensiz ödül sistemi, beynin en kolay bağımlı olduğu yapıdır. Kişi farkında olmadan daha fazla zaman harcar.

Dikkat Süresi Neden Kısılıyor?

Beyin, neyi sık yapıyorsa ona göre şekillenir. Sürekli kısa, hızlı ve yüzeysel içeriklere maruz kalan bir beyin; uzun metinlere, derin düşünmeye ve sabırlı odaklanmaya zorlanır.

Bu yüzden birçok insan artık:

- Uzun yazıları bitiremiyor
- Kitap okurken sıkılıyor
- Bir konuya uzun süre odaklanamıyor

Bu bir irade sorunu değil. Bu, beynin yeniden eğitilmesinin doğal sonucudur.

Haz Artıyor, Tatmin Azalıyor

Sosyal medya dopamini sık ve yoğun şekilde uyarır. Ancak bu durum uzun vadede ters etki yaratır. Beyin aynı hazzı almak için daha fazla uyarı ister. Sonuç:

- Daha fazla ekran süresi
- Daha az gerçek tatmin
- Daha fazla sıkılma hissi

İnsan keyif almadığı hâlde kaydırmaya devam eder. Bu noktada haz değil, alışkanlık konuşur.

Sosyal Medya Beyni Nasıl Yeniden Programlıyor?

Bu Bir Zayıflık Değil, Tasarım

Önemli bir nokta var: Sosyal medyaya bağımlı olmak kişisel bir zayıflık değildir. Bu platformlar, insan beyninin nasıl çalıştığını bilen ekipler tarafından tasarlanır. Amaç daha fazla etkileşim, daha fazla süre, daha fazla veri.

Yani mesele "kendini tutamamak" değil; sistemin böyle çalışmasıdır.

Sonuç

Sosyal medya beyni yeniden programlıyor çünkü beyin uyum sağlayan bir organdır. Sürekli dopamin tetikleyen, dikkati parçalayan ve haz beklentisini artıran bir ortamda, beynin eski çalışma biçimini koruması mümkün değildir.

Asıl soru şu değildir: "Sosyal medya zararlı mı?"

Asıl soru şudur: "Biz bu sistemle nasıl bir insan hâline geliyoruz?"

Belki de bugün en büyük özgürlük, bildirimleri kapatmak kadar basit ama etkisi büyük bir seçimle başlar. Çünkü dikkati kaybeden bir insan, zamanla yönünü de kaybeder.

KAŞGARLI MAHMUD

DİL VE KELİME KÖŞESİ

Eşik

Tür: Soyut

Anlamı: "Bir yere girerken veya çıkarken basılan yer; başlangıç noktası."

Bir yılın bitip yenisinin başladığı o görünmez çizgi. İnsan bazen bir kapıdan değil, bir karardan geçer. Eşik, geri dönmenin hâlâ mümkün olduğu ama ilerlemenin cesaret istediği yerdir. 2026, pek çok insan için tam da böyle bir eşiktir.

Yük

Tür: Somut / Soyut

Anlamı: "Taşınan şey; sorumluluk"

Omuzlarda görünmeyen bir ağırlık. Bazen geçmişten kalanlar, bazen geleceğe dair korkular. İnsan büyüdükçe yük hafiflemez, yalnızca taşımayı öğrenir. Umut, yükten kurtulmak değil; yükle yürüyebilmektir.

Kül

Tür: Somut

TDK: "Yanan bir şeyden geriye kalan toz."

Yanmış bir ormanın sessizliği. Bir evin, bir hayalin, bir dünyanın ardından kalan gri iz. Kül, yok oluşun son hâli gibi görünür ama aynı zamanda toprağın yeniden hatırladığı şeydir. Bazı umutlar külden doğar.

Ses

Tür: Soyut

TDK: "Kulakla algılanabilen titreşim."

Bazen bir çığlık, bazen bir fısıltı. Sessizlikte en çok ses yankılanır. İnsan susarak da konuşur; ama bazı zamanlar vardır ki konuşmamak, yangına bakıp susmak gibidir. Ses, vicdanın dışarı taşmış hâlidir.

Borç

Tür: Soyut

TDK: "Geri verilmek üzere alınan şey."

Gelecek nesilden ödünç alınmış zaman. Kesilen bir ağaç, kirletilen bir su, görmezden gelinen bir adaletsizlik. Borç, rakamla değil; gecikmeyle büyür. Ve bazı borçlar para ile değil, davranışla ödenir.

Yön

Tür: Soyut

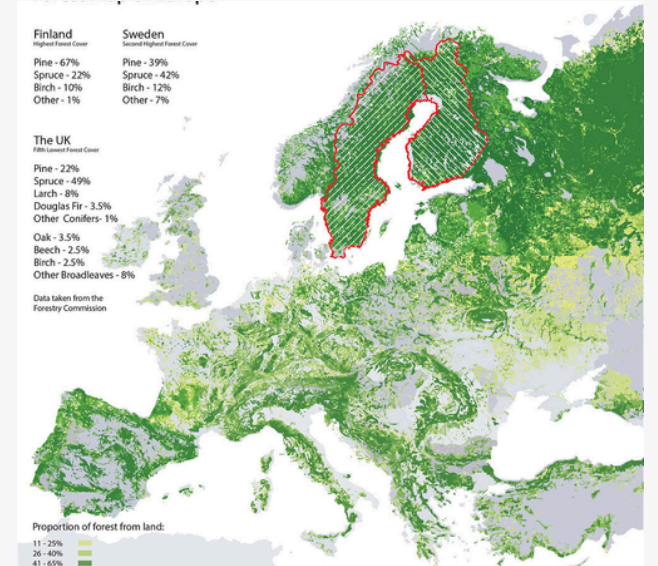
TDK: "Bir şeyin gittiği taraf."

İnsan bazen hızla ilerler ama yanlış tarafa. Yön, varmak istediğin yerle ilgilidir; ne kadar yürüdüğünle değil. Umut, çoğu zaman durup yönünü yeniden belirleyebilmektir.

KÜRŞAD FOTOĞRAF KÖŞESİ

SESSİZ TANIKLAR

Dergi Künyesi

Dergi Adı: Genç Kalemler

Yayın Türü: Aylık / Dijital Yayın

Yayıncı: Kosova Türk Gençleri Platformu (KOTGEP)

Editör:

Melih Takyaci

Grafik Tasarım ve Mizanpaj:

Melih Takyaci

Kapak Tasarımı:

Melih Takyaci

Katkıda Bulunanlar:

Ali Mula

Burak Groşa

İkra Elşani

İnci Naz Yazla

Merve Çakal

Berra Skenderi

Ramadan Buş

Dil ve Redaksiyon:

Melih Takyaci

İletişim:

E-posta: kosovaturkgencleriplatformu@gmail.com

Web: www.kotgep.com

GENC KALEMLER

Kosova'nın İlk Türkçe Dijital Dergisi

